

EUROPEJSKI BANK CENTRALNY

POSTĘPOWANIE Z BANKNOTAMI EURO POWRACAJĄCYMI Z OBIEGU: RAMOWE ZASADY WYKRYWANIA FAŁSZERSTW ORAZ SORTOWANIA BANKNOTÓW WEDŁUG JAKOŚCI PRZEZ INSTYTUCJE KREDYTOWE I PODMIOTY ZAWODOWO ZAJMUJĄCE SIĘ OBSŁUGĄ GOTÓWKI

I WSTĘP

I.1 UZASADNIENIE DLA USTANOWIENIA WSPÓLNYCH RAMOWYCH ZASAD DOTYCZĄCYCH POWTÓRNEGO WPROWADZANIA BANKNOTÓW DO OBIEGU

Art. 106 ust. 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską oraz art. 16 Statutu ESBC nadają Eurosystemowi prawo emisji banknotów euro. Podstawowym zadaniem w ramach tego mandatu jest zapewnienie bezpieczeństwa obiegu i ochrony banknotów euro, a tym samym powszechnego do nich zaufania. Dla realizacji tych celów konieczne jest utrzymanie stanu (jakości) banknotów euro na odpowiednim poziomie, co zagwarantuje ich powszechną akceptację jako środka płatniczego oraz wykorzystanie w urządzeniach przyjmujących banknoty. Ponadto autentyczność banknotów można sprawdzić łatwo i wiarygodnie jedynie wówczas, gdy są one w dobrym stanie. Ponieważ jakość banknotów będących w obiegu w nieunikniony sposób z czasem się pogarsza, zużyte lub uszkodzone banknoty należy szybko wycofywać z obiegu i zastępować nowymi lub nieużytymi. Dodatkowo ochrona wiarygodności banknotów euro jako środka płatniczego wymaga, by fałszywe banknoty były szybko rozpoznawane i natychmiast przekazywane kompetentnym władzom krajowym, co pozwoli wspomóc pracę dochodzeniową organów policyjnych.

W celu zapewnienia sprawnego zasilania obiegu w banknoty oraz ich dobrej jakości, niektóre krajowe banki centralne (KBC) zawarły z instytucjami kredytowymi umowy, na mocy których tylko banknoty sprawdzone przez dany KBC mogły być stosowane w automatach wydających pieniądze i bankomatach (zwanych dalej zbiorczo „bankomatami”¹).

Taka strategia zapewniała, że instytucje kredytowe nie będą wydawać swoim klientom fałszywych banknotów. Gwarantowała ponadto stały odpływ używanych banknotów do KBC, umożliwiając w większości przypadków (dzięki wystarczająco wysokiej częstotliwości zwrotów) kontrolę jakości banknotów będących w obiegu („jakości obiegowej”).

Zgodnie z art. 6 rozporządzenia Rady (WE) nr 1338/2001 z dnia 28 czerwca 2001 r. ustanawiającego środki niezbędne dla ochrony euro przed fałszowaniem, instytucje kredytowe i wszelkie inne przedsiębiorstwa uczestniczące w sortowaniu i publicznym rozprowadzaniu banknotów [i monet] w ramach prowadzonej działalności zawodowej, włącznie z tymi, których działalność polega na wymianie banknotów i monet różnych walut, takimi jak kantory wymiany walut (zwane dalej zbiorczo „instytucjami kredytowymi i innymi podmiotami zawodowo zajmującymi się obsługą gotówki”) mają obowiązek wycofywania z obiegu wszystkich otrzymanych banknotów [i monet]

¹ Na potrzeby niniejszego dokumentu termin „bankomat” obejmuje wszelkie typy samoobsługowych (obsługiwanych przez klienta) urządzeń wydających banknoty, niezależnie od tego, czy oferują także inne usługi (np. przelewy elektroniczne, drukowanie wyciągów itp.), za wyjątkiem urządzeń do przyjmowania i wydawania gotówki pracujących w obiegu zamkniętym.

euro, o których wiedzą lub mają wystarczające powody podejrzewać, że zostały sfalszowane, oraz niezwłocznego przekazania ich właściwym organom krajowym. Artykuł 6 stwierdza ponadto, że państwa członkowskie podejmują właściwe środki, aby zapewnić, że instytucje kredytowe i inne podmioty zawodowo zajmujące się obsługą gotówki, które nie wykonują powyższych obowiązków, zostaną poddane skutecznym, proporcjonalnym i odstrasającym sankcjom.

W dniu 18 kwietnia 2002 r. Rada Prezesów przyjęła ogólne warunki Eurosystemu dotyczące korzystania z urządzeń do przyjmowania i wydawania gotówki pracujących w obiegu zamkniętym oraz automatów wrzutowych („warunki ogólne”) zawierające wytyczne w sprawie wykrywania fałszyfikatów oraz minimalne standardy sortowania banknotów euro. Przyjęcie tego dokumentu przez banki centralne Eurosystemu umożliwiło instytucjom kredytowym w krajach, gdzie powtórne wprowadzanie banknotów do obiegu przez te instytucje było dotychczas zabronione na mocy przepisów lub umowy z bankiem centralnym, wydawanie klientom – oprócz banknotów zamówionych w banku centralnym – również banknotów sortowanych w urządzeniach uwzględnionych w warunkach ogólnych.

Po przyjęciu warunków ogólnych niektóre krajowe banki centralne, we współpracy z sektorem bankowym i instytucjami rządowymi, podjęły działania mające na celu rozszerzenie ich zakresu. Określono ramowe zasady umożliwiające także instytucjom kredytowym i innym podmiotom zawodowo zajmującym się obsługą gotówki powtórne wprowadzanie do obiegu banknotów euro pod warunkiem odpowiedniego sprawdzenia ich autentyczności i jakości obiegowej przy użyciu urządzeń do obsługi gotówki przetestowanych z pozytywnym wynikiem przez jeden z KBC, zgodnie z jednolitą procedurą testowania obowiązującą w Eurosystemie. W związku z odmienną rolą instytucji kredytowych w cyklu obiegu gotówki w poszczególnych krajach oraz rozbieżnościami w realizacji warunków ogólnych na szczeblu krajowym, w obszarze euro funkcjonują obecnie następujące trzy modele:

1. instytucje kredytowe mogą wydawać klientom wyłącznie banknoty otrzymane z krajowego banku centralnego². Powtórne wprowadzanie banknotów do obiegu jest możliwe jedynie przy wykorzystaniu urządzeń przetestowanych przez Eurosystem.
2. instytucje kredytowe mogą wydawać klientom wyłącznie banknoty otrzymane z krajowego banku centralnego². Powtórne wprowadzanie banknotów do obiegu jest możliwe dopiero po sprawdzeniu ich autentyczności i jakości obiegowej przy pomocy pracujących w obiegu zamkniętym urządzeń do przyjmowania i wydawania gotówki lub innych urządzeń, które z pozytywnym wynikiem przeszły testy Eurosystemu.
3. instytucje kredytowe nie podlegają przepisom krajowego banku centralnego dotyczącym powtórnego wprowadzania banknotów do obiegu, ale oczekuje się, że będą współpracować ze swoim KBC i stosować się do jego wytycznych w tym zakresie.

Dzięki możliwości powtórnego wprowadzania banknotów do obiegu instytucje kredytowe i podmioty zawodowo zajmujące się obsługą gotówki mogą skuteczniej i taniej spełniać swą rolę w procesie zasilania w pieniądź. W celu zapewnienia równych warunków konkurencji i ustanowienia jednolitych standardów powtórnego wprowadzania banknotów do obiegu w obszarze euro, Eurosystem uzgodnił ramowe zasady, które mają być stosowane w całym obszarze euro. Zasady te dotyczą instytucji kredytowych i innych podmiotów zawodowo zajmującym się

2 Drobne transakcje gotówkowe zazwyczaj nie podlegają temu przepisowi.

obsługą gotówki. Zasady te jasno określają wymogi dotyczące wtórnego zasilania obiegu, a w szczególności wspólne reguły wykrywania sfałszowanych banknotów euro oraz minimalne standardy kontroli ich jakości obiegowej.

I.2 CELE NINIEJSZEGO DOKUMENTU

Główne cele niniejszego dokumentu są następujące: po pierwsze, udzielenie pomocy instytucjom kredytowym i innym podmiotom zawodowo zajmującym się obsługą gotówki w wypełnieniu obowiązków, jakie nakłada na nie art. 6 rozporządzenia Rady (WE) nr 1338/2001; po drugie, skuteczna realizacja wspólnej polityki dotyczącej powtórnego wprowadzania banknotów do obiegu przez instytucje kredytowe i inne podmioty zawodowo zajmujące się obsługą gotówki w celu zapewnienia równych warunków konkurencji oraz ustanowienia wspólnego obiegu gotówki w obszarze euro; po trzecie, zalecenie instytucjom kredytowym i innym podmiotom zawodowo zajmującym się obsługą gotówki przestrzegania standardów należytej staranności przy obsłudze banknotów euro, przyczyniając się tym samym do zagwarantowania autentyczności i wysokiej jakości banknotów euro znajdujących w obiegu.

Należy zauważyć, że instytucje kredytowe i inne podmioty zawodowo zajmujące się obsługą gotówki nie otrzymują zwrotu kosztów, które mogą powstać w związku z wdrożeniem niniejszych ramowych zasad lub w wyniku wprowadzenia przez EBC lub krajowe banki centralne innych wymogów w zakresie poprawy jakości banknotów w obiegu, bądź podjęcia decyzji o emisji banknotów euro ze zmienionymi lub nowymi zabezpieczeniami. Ponadto Eurosystem, dysponujący pełnią władzy w zakresie emisji banknotów euro, może w dowolnym momencie zmienić lub uchylić niniejsze ramowe zasady bądź podjąć inne kroki w celu zapewnienia bezpieczeństwa obiegu i ochrony banknotów euro znajdujących się w obiegu.

2 RAMOWE ZASADY POWTÓRNEGO WPROWADZANIA BANKNOTÓW EURO DO OBIEGU PRZEZ INSTYTUCJE KREDYTOWE I INNE PODMIOTY ZAWODOWO ZAJMUJĄCE SIĘ OBSŁUGĄ GOTÓWKI

Niniejsze zasady ramowe nie naruszają postanowień rozporządzenia Rady (WE) nr 1338/2001 oraz rozwiązań przyjętych na szczeblu krajowym przez państwa członkowskie zgodnie z powyższym rozporządzeniem, natomiast przyczyniają się do sprawnego ich wdrożenia w granicach kompetencji Eurosystemu.

2.1 WYMOGI OGÓLNE W ZAKRESIE POWTÓRNEGO WPROWADZANIA BANKNOTÓW DO OBIEGU

2.1.1 DEFINICJA URZĄDZENIA DO OBSŁUGI BANKNOTÓW

Uwzględnione w niniejszym dokumencie urządzenia do obsługi banknotów stosowane przez instytucje kredytowe i inne podmioty zawodowo zajmujące się obsługą gotówki w celu wtórnego zasilania obiegu zaliczyć można do jednej z następujących kategorii:

1. Urządzenia obsługiwane przez klienta, np. pracujące w obiegu zamkniętym urządzenia do przyjmowania i wydawania gotówki oraz automaty wrzutowe.
2. Urządzenia obsługiwane przez personel. Urządzenia te można podzielić na: (i) sprawdzające autentyczność i jakość obiegową banknotów, tj. maszyny sortujące, oraz (ii) sprawdzające wyłącznie autentyczność banknotów. Niezależnie od rodzaju urządzenia musi ono pozwalać na obsługę wiązek banknotów, klasyfikację poszczególnych banknotów jako autentycznych

lub podejrzanych (odrzuconych) bez interwencji operatora oraz fizyczne sortowanie i oddzielenie banknotów podejrzanych (odrzuconych) od tych, które zostały sklasyfikowane jako prawdziwe banknoty euro³.

W przyszłości nowe typy urządzeń i sprzętu do obsługi banknotów, posiadające te same funkcje i przeznaczone dla tych samych grup użytkowników będą musiały spełniać ogólne standardy określone poniżej. Będzie to warunkiem ich dopuszczenia do sortowania banknotów, które mogą być powtórnie wprowadzone do obiegu przy pomocy bankomatów lub innych urządzeń obsługiwanych przez klienta.

Powyższe typy urządzeń muszą mieć możliwość modyfikacji ustawień, aby mogły wiarygodnie wykrywać nowe rodzaje fałszyfikatów, a także możliwość dostosowania do bardziej lub mniej rygorystycznych standardów jakości obiegowej.

2.1.2 ZASADY

Institucje kredytowe i inne podmioty zawodowo zajmujące się obsługą gotówki wydają banknoty euro swoim klientom dopiero po należytych sprawdzeniu ich autentyczności i jakości obiegowej zgodnie z kryteriami określonymi przez EBC w niniejszym dokumencie oraz z ewentualnymi porozumieniami uzupełniającymi przyjętymi przez krajowe banki centralne przy wdrażaniu niniejszych ramowych zasad. Postanowienia uzupełniające przyjmowane na szczeblu krajowym nie mogą naruszać zasady równej konkurencji, muszą być w pełni zgodne ze standardami określonymi w tym dokumencie i podlegają okresowemu zgłaszaniu władzom Eurosystemu.

Institucje kredytowe i inne podmioty zawodowo zajmujące się obsługą gotówki wypełniają ponadto wszelkie obowiązki określone w krajowych i wspólnotowych przepisach dotyczących fałszyfikatów.

Weryfikacja autentyczności i jakości obiegowej banknotów powracających z obiegu przeprowadzana jest albo przez przeszkolony personel, albo przez urządzenia do obsługi gotówki przetestowane z pozytywnym wynikiem przez jeden z KBC.

Banknoty wprowadza się powtórnie do obiegu poprzez bankomaty lub inne urządzenia obsługiwane przez klienta pod warunkiem uprzedniego sprawdzenia zarówno autentyczności, jak i jakości obiegowej tych banknotów przy pomocy urządzeń do obsługi gotówki przetestowanych z wynikiem pozytywnym przez jeden z KBC.

Banknoty, których autentyczność sprawdził wykwalifikowany personel – ręcznie lub przy użyciu sprzętu do obsługi gotówki innego niż dopuszczony przez KBC – wprowadza się powtórnie do obiegu jedynie w kasach (po kontroli jakości obiegowej), a nie w bankomatach i innych urządzeniach obsługiwanych przez klienta.

Banknotów niesprawdzonych pod kątem autentyczności i jakości obiegowej nie wprowadza się ponownie do obiegu. Banknoty takie są zwracane do odpowiedniego KBC lub wyznaczonego agenta.

3 Następujący sprzęt do obsługi banknotów jest wyłączony z zakresu niniejszego dokumentu: (1) urządzenia do weryfikacji autentyczności, w przypadku których o autentyczności banknotu decyduje użytkownik; (2) urządzenia do weryfikacji autentyczności, które obsługują pojedyncze banknoty lub wiązki banknotów i klasyfikują je (bez interwencji użytkownika) jako prawdziwe lub podejrzane, ale nie oddzielają fizycznie banknotów podejrzanych od prawdziwych w sposób zautomatyzowany; (3) obsługiwane przez personel urządzenia pomocnicze stosowane przez pracowników obsługi klienta jako dzienne sejfy w kasach.

2.1.3 WYJĄTKI

- a) Ręczne sprawdzanie jakości obiegowej banknotów powtórnie wprowadzanych do obiegu w bankomatach i innych urządzeniach obsługiwanych przez klienta

W przypadku niewielkich oddziałów instytucji kredytowych, gdzie obroty gotówkowe są bardzo niskie, w drodze wyjątku od zasady określonej w punkcie 2.1.2 jakość obiegową banknotów powtórnie wprowadzanych do obiegu przy pomocy bankomatów lub innych urządzeń obsługiwanych przez klienta może sprawdzać wykwalifikowany personel, z zachowaniem minimalnych standardów sortowania (ręczne sortowanie według jakości obiegowej) określonych w załączniku do niniejszego dokumentu⁴. Weryfikację autentyczności przeprowadza się przy użyciu urządzeń przetestowanych z wynikiem pozytywnym przez jeden z KBC. Instytucje kredytowe, w ścisłej współpracy z krajowymi bankami centralnymi, ograniczą liczbę banknotów, których jakość obiegowa nie jest weryfikowana maszynowo, do 5% ogólnej liczby banknotów o danym nominale powtórnie wprowadzanych do obiegu na szczeblu krajowym przy pomocy bankomatów i innych urządzeń obsługiwanych przez klienta.

- (b) Siła wyższa

W przypadku wystąpienia siły wyższej, definiowanej zgodnie z przepisami prawnymi kraju, w którym dana instytucja kredytowa lub inny podmiot zawodowo zajmujący się obsługą gotówki ma swoją siedzibę, skutkującej poważnym zakłóceniem podaży banknotów, w celu zapewnienia niezakłóconych dostaw banknotów weryfikację autentyczności i jakości obiegowej może przeprowadzać, tymczasowo i w drodze wyjątku, wykwalifikowany personel, zgodnie z wymogami określonymi w niniejszym dokumencie. W takich przypadkach dana instytucja kredytowa lub inny podmiot zawodowo zajmujący się obsługą gotówki niezwłocznie zawiadomi stosowny KBC o wprowadzeniu procedury ręcznej weryfikacji autentyczności i jakości obiegowej przez wykwalifikowany personel. Do zawiadomienia należy dołączyć szczegółową informację o charakterze okoliczności nadzwyczajnych i przewidywanym okresie stosowania procedury ręcznego sortowania banknotów euro.

2.1.4 UŻYTKOWANIE PRZEZ INNE PODMIOTY BANKOMATÓW I POZOSTAŁYCH URZĄDZEŃ OBSŁUGIWANYCH PRZEZ KLIENTA

Inne podmioty (niezależnie od tego czy zostały uwzględnione w art. 6 rozporządzenia (WE) nr 1338/2001), w szczególności placówki handlu detalicznego, które zarządzają samoobsługowymi urządzeniami wypłacającymi banknoty euro klientom (np. bankomatami), powinny w sposób należyty sprawdzać autentyczność i jakość obiegową banknotów, zgodnie ze standardami określonymi w niniejszym dokumencie. Eurosystem będzie obserwować sytuację w tym zakresie.

2.2 WYKRYWANIE FAŁSZYWYCH BANKNOTÓW

Zapewnienie wysokiej wykrywalności fałszywych banknotów i zapobieganie powtórnemu wprowadzeniu ich do obiegu są kwestiami ogromnej wagi. W związku z tym urządzenia do obsługi banknotów stosowane w celu sprawdzenia autentyczności banknotów euro muszą być w stanie w wiarygodny sposób zidentyfikować i oddzielić fałszyfikaty od banknotów prawdziwych. Instytucje kredytowe wydające używane banknoty klientom w kasach muszą zagwarantować, że ich autentyczność została potwierdzona co najmniej przez wykwalifikowany personel.

⁴ Krajowe banki centralne rozesłają załącznik do instytucji kredytowych, innych podmiotów zawodowo zajmujących się obsługą gotówki i producentów urządzeń do obsługi banknotów, na prośbę tych instytucji.

Banknoty fałszywe lub podejrzane przekazuje się niezwłocznie właściwym władzom, zgodnie z porozumieniami krajowymi zgodnymi z rozporządzeniem Rady (WE) nr 1338/2001.

2.3 WYKRYWANIE BANKNOTÓW NIENADAJĄCYCH SIĘ DO OBIEGU ZE WZGLĘDU NA STOPIEŃ ZUŻYCIA (ZNISZCZONYCH)

Jakość obiegową banknotów przeznaczonych do powtórnego wprowadzenia do obiegu sprawdza się zgodnie z jednolitymi minimalnymi standardami sortowania opracowanymi przez Eurosystem. Standardy te określone zostały w załączniku do niniejszego dokumentu i stanowią jego integralną część. Banknoty nienadające się do obiegu ze względu na stopień zużycia (zniszczone) są zwracane do KBC. Zaleca się, by banknoty o dwóch najniższych nominałach (5€ i 10€), które w obiegu najbardziej się zużywają, były regularnie wydawane placówkom handlu detalicznego i osobom fizycznym. Pozwoli to zapewnić dobrą jakość banknotów w obiegu.

Poszczególne kryteria sortowania pod kątem jakości obiegowej zostały opracowane w celu utrzymania odpowiedniego poziomu jakości banknotów euro znajdujących się w obiegu w krajach obszaru euro. Aby osiągnąć ten cel, EBC może w przyszłości zmieniać te standardy.

W celu zapewnienia sprawnego funkcjonowania cyklu obiegu gotówki oraz dobrej jakości banknotów w obiegu krajowe banki centralne monitorują zmiany poziomu jakości banknotów euro będących w obiegu na terytorium podlegającym ich jurysdykcji. W przypadku pogorszenia się poziomu jakości poszczególnych nominałów banknotów będących w obiegu krajowy bank centralny może (po uprzednim poinformowaniu EBC) zalecić skorygowanie ustawień systemów do testowania jakości obiegowej.

2.4 KLASYFIKACJA I SPOSÓB POSTĘPOWANIA Z BANKNOTAMI SORTOWANYMI MASZYNOWO

2.4.1 URZĄDZENIA OBSŁUGIWANE PRZEZ KLIENTA

W przypadku urządzeń obsługiwanych przez klienta, deponowane w nich banknoty należy zaliczyć do jednej z kategorii określonych poniżej. Jeżeli dane urządzenie nie sprawdza jakości obiegowej deponowanych banknotów i nie wprowadza ponownie banknotów nieużytych do obiegu (np. automaty wrzutowe), nie jest konieczne odróżnianie kategorii 4a i 4b.

Rejestracja i identyfikacja (i) banknotów/falsyfikatów kategorii 2 i 3 oraz (ii) posiadacza rachunku jest konieczna dla zapewnienia możliwości odszukania posiadacza rachunku, a tym samym podniesienia poziomu bezpieczeństwa. Aby umożliwić krajowemu bankowi centralnemu odszukanie posiadacza rachunku, który zdeponował falsyfikaty zaliczone do kategorii 3, informacje o cechach umożliwiających identyfikację banknotu oraz klienta – o ile nie zostały przekazane właściwym organom krajowym wraz z banknotami kategorii 3 - należy przechowywać przez co najmniej osiem tygodni od momentu wykrycia banknotu przez urządzenie.

Policja zaleca stosowanie nadzoru kamer wideo, który może stanowić dodatkową ochronę przed przestępstwami. Zagadnienie to regulują stosowne przepisy krajowe.

Tabela 1 Klasyfikacja banknotów w urządzeniach obsługiwanych przez klienta i dalsze postępowanie

Kategoria	Klasyfikacja	Charakterystyka	Dalsze postępowanie
1	Nierozpoznany jako banknot euro	Nierozpoznany jako banknot ze względu na: Błędny wizerunek i format; – Błąd podajnika (np. podwójne pobranie) – Zagięte rogi lub brakujące części; – Banknoty wykonane ręcznie, kartki papieru oddzielające banknoty itp.; – Waluta inna niż euro	Zwrócić klientowi.
2	Zidentyfikowany jako potencjalny falsyfikat ¹⁾	Rozpoznany wizerunek i format, ale brak co najmniej jednej z cech umożliwiających potwierdzenie autentyczności lub nie spełnia ona zadanych parametrów.	Wycofać z obiegu. Jak najszybciej przekazać – wraz z informacją o posiadaczu rachunku – właściwym władzom krajowym do weryfikacji autentyczności, zgodnie z przepisami krajowymi, nie później niż w ciągu 20 dni roboczych od ich zakwestionowania przez urządzenie. Nie uznawać rachunku posiadacza.
3	Banknot euro o niepotwierdzonej autentyczności.	Rozpoznany wizerunek i format, ale nie wszystkie cechy umożliwiające potwierdzenie autentyczności zostały rozpoznane ze względu na odchylenia od zadanej jakości lub innych parametrów. W większości przypadków są to banknoty uszkodzone lub nadmiernie zabrudzone.	Banknoty należy oddzielić od pozostałych i jak najszybciej dostarczyć właściwym władzom krajowym do weryfikacji autentyczności, zgodnie z przepisami krajowymi, nie później niż w ciągu 20 dni roboczych od ich zakwestionowania przez urządzenie ²⁾ . Informację o posiadaczu rachunku należy przechowywać przez osiem tygodni od momentu wykrycia banknotu przez urządzenie. Informację tę należy udostępnić na żądanie właściwych organów. Możliwe jest również, w porozumieniu z kompetentnymi władzami krajowymi, przekazanie tym władzom informacji umożliwiających zidentyfikowanie posiadacza rachunku wraz z banknotami kategorii 3. Uznać rachunek posiadacza.
4a	Banknoty euro rozpoznane jako autentyczne i zdadne do obiegu	Wszystkie testy autentyczności i jakości obiegowej wykonywane przez urządzenie dały pozytywny wynik.	Można powtórnie wprowadzić do obiegu. Uznać rachunek posiadacza.
4b	Banknoty euro rozpoznane jako autentyczne, ale nienadające się do obiegu.	Wszystkie testy autentyczności wykonywane przez urządzenie dały pozytywny wynik. Testy jakości obiegowej wykonywane przez urządzenie dały wynik negatywny.	Nie wprowadzać do obiegu. Zwrócić do KBC. Uznać rachunek posiadacza.

1) Z zasady kategoria 2 obejmuje większość banknotów otrzymanych przez podmioty zawodowo zajmujące się obsługą gotówki, „o których wiedzą lub mają wystarczające powody podejrzewać, że zostały podrobione” w rozumieniu art. 6 rozporządzenia Rady (WE) nr 1338/2001. Ostateczną decyzję w sprawie autentyczności banknotu podejmuje KBC.

2) Jeśli banknoty kategorii 3 nie są fizycznie oddzielane od banknotów kategorii 4a i 4b, wszystkie banknoty należy traktować jak banknoty kategorii 3, czyli zwrócić właściwym organom krajowym.

2.4.2 URZĄDZENIA OBSŁUGIWANE PRZEZ PERSONEL

Urządzenia obsługiwane przez personel muszą klasyfikować banknoty jako podejrzone lub prawdziwe. W przypadku banknotów prawdziwych należy sprawdzić ich jakość obiegową i oddzielić banknoty obiegowe od zniszczonych.

Tabela 2 Klasyfikacja banknotów w urządzeniach obsługiwanych przez personel i dalsze postępowanie

Kategoria	Klasyfikacja	Charakterystyka	Dalsze postępowanie
A	(i) Nerozpoznany jako banknot euro (ii) Zidentyfikowany jako potencjalny falsyfikat banknotu euro	Nerozpoznany jako banknot ze względu na: – Błąd podajnika (np. podwójne pobranie) – Błędny wizerunek i format; – Zagięte rogi lub brakujące części; – Odręczne napisy na banknocie, kartki papieru oddzielające banknoty itp.; – Waluta inna niż euro – Rozpoznany wizerunek i format, ale brak co najmniej jednej z cech umożliwiających potwierdzenie autentyczności lub wyraźnie nie spełnia ona zadanych parametrów. – Rozpoznany wizerunek i format, ale nie wszystkie cechy umożliwiające potwierdzenie autentyczności zostały rozpoznane ze względu na odchylenia od zadanej jakości lub innych parametrów. W większości przypadków są to banknoty nienadające się do obiegu lub nadmiernie zabrudzone.	(i) Nerozpoznany jako banknot euro, np. czysta kartka, inne waluty lub czeki. Po ocenie wzrokowej przez pracownika należy je oddzielić od potencjalnych falsyfikatów banknotów euro. (ii) Pozostałe, tj. potencjalne falsyfikaty należy oddzielić od innych i jak najszybciej przekazać właściwym władzom krajowym do weryfikacji autentyczności, zgodnie z przepisami krajowymi, nie później niż nie później niż w ciągu 20 dni roboczych od ich zakwestionowania przez urządzenie.
B 1	Banknoty euro rozpoznane jako autentyczne i zdadne do obiegu	Wszystkie testy autentyczności i jakości obiegowej wykonywane przez urządzenie dały pozytywny wynik.	Można wprowadzić do obiegu. Uznać rachunek posiadacza.
B 2	Banknoty rozpoznane jako autentyczne i nienadające się do obiegu	Wszystkie testy autentyczności wykonywane przez urządzenie dały pozytywny wynik. Testy jakości obiegowej wykonywane przez urządzenie dały wynik negatywny.	Nie wprowadzać do obiegu. Zwrócić do KBC. Uznać rachunek posiadacza.

2.5 INFORMACJA O BANKNOTACH EURO I ICH ZABEZPIECZENIACH

Informacje o banknotach euro i ich zabezpieczeniach przekazano zainteresowanym uczestnikom rynku w ramach testów euro w latach 2000-2001. Również w przyszłości Eurosystem będzie współpracował w tym zakresie z zainteresowanymi podmiotami. Eurosystem będzie informować instytucje kredytowe i inne podmioty zawodowo zajmujące się obsługą gotówki o emisji banknotów euro ze zmienionymi lub nowymi zabezpieczeniami wystarczająco wcześnie, by umożliwić im przygotowanie się do obsługi nowych banknotów.

2.6 STOSOWANE PRZEZ KBC JEDNOLITE TESTY URZĄDZEŃ DO OBSŁUGI BANKNOTÓW STOSOWANYCH PRZY POWTÓRNYM WPROWADZANIU BANKNOTÓW DO OBIEGU

Zgodnie z niniejszym dokumentem powtórne wprowadzanie do obiegu banknotów euro sortowanych przy pomocy urządzeń do obsługi banknotów zdefiniowanych w punkcie 2.1.1 wymaga stosowania sprzętu, którego producenci wykazali, że spełnia on wymogi określone w niniejszym dokumencie. W tym celu krajowe banki centralne oferują producentom w określonych ośrodkach ujednolicone testy dla systemów testujących i urządzeń obsługujących banknoty, wraz z obszernym zestawem aktualnych falsyfikatów oraz autentycznych banknotów obiegowych i zniszczonych. Testy te oraz ich wyniki obowiązują w całym obszarze euro. Wszystkie typy urządzeń obsługiwanych przez klienta przetestowane z pozytywnym wynikiem przez jeden z krajowych banków centralnych zgodnie z jednolitymi procedurami Eurosystemu w tym zakresie mogą być stosowane w całym obszarze euro, zgodnie z przepisami krajowymi i bez potrzeby

powtórnego testowania w innym KBC. Na stronach internetowych EBC i krajowych banków centralnych Eurosystem publikuje listę wszystkich urządzeń obsługiwanych przez klienta i przez personel, zdefiniowanych w punkcie 2.1.1, które uzyskały pozytywny wynik w ujednoczonych testach przeprowadzonych przez jeden z KBC. Jeżeli urządzenie przetestowane z wynikiem pozytywnym uzyska wynik negatywny w powtórnym teście innego KBC, zostanie usunięte z list na stronach EBC i krajowych banków centralnych. Instytucje kredytowe i inne podmioty zawodowo zajmujące się obsługą gotówki mają obowiązek zawiadomienia właściwego KBC o instalacji urządzenia przed jego uruchomieniem.

Krajowe banki centralne nie wystawiają żadnych zaświadczeń potwierdzających pomyślne zakończenie testu urządzenia ani producentom, ani innym podmiotom. KBC może jednak wydać podsumowanie wyników testu zakończonego wynikiem pozytywnym.

Każdy test jest ważny tylko dla sprawdzonych fałszyfikatów. Eurosystem nie ponosi żadnej odpowiedzialności, jeśli urządzenie, które uzyskało pozytywny wynik testu w KBC nie spełnia wymogów niniejszego dokumentu. Za aktualizację posiadanych urządzeń poprzez instalowanie najnowszych wersji sprzętu lub oprogramowania do weryfikacji autentyczności udostępnianych przez producentów odpowiadają zatem same instytucje kredytowe i inne podmioty zawodowo zajmujące się obsługą gotówki, we współpracy z producentami tych urządzeń. Eurosystem określi stosowne procedury pomocy zainteresowanym podmiotom (producentom i operatorom urządzeń) w szybkim aktualizowaniu produktów, a także informowania sektora instytucji kredytowych o aktualnych fałszyfikatach posiadających imitacje zabezpieczeń do odczytu maszynowego. Po każdej aktualizacji sprzętu lub oprogramowania do potwierdzania autentyczności banknotów instytucje kredytowe i inne podmioty zawodowo zajmujące się obsługą gotówki będą wymagać od właściwych producentów powtórnego przetestowania danego typu urządzeń w jednym z krajowych banków centralnych.

Producenci powinni informować krajowe banki centralne o możliwościach dostosowania urządzeń do wykrywania nowych rodzajów fałszyfikatów lub do ostrzejszych bądź łagodniejszych standardów sortowania według jakości obiegowej, odpowiednio: (i) tylko wtedy, gdy konieczna jest zmiana oprogramowania, (ii) gdy konieczna jest zmiana oprogramowania i sprzętu. Informacje te objęte są umową o poufności podpisywaną pomiędzy zaangażowanymi stronami.

2.7 NADZÓR ZE STRONY KRAJOWYCH BANKÓW CENTRALNYCH

W celu umożliwienia Eurosystemowi nadzoru nad przestrzeganiem niniejszych ramowych zasad, instytucje kredytowe i inne podmioty zawodowo zajmujące się obsługą gotówki regularnie dostarczają krajowym bankom centralnym następujące informacje:

- ogólne informacje na temat powtórnego wprowadzania banknotów do obiegu oraz centrów gotówkowych
- statystykę dotyczącą ilości operacji gotówkowych
- informacje o bankomatach i urządzeniach stosowanych do wtórnego zasilania obiegu
- informacje o niewielkich oddziałach banków, gdzie wielkość obrotów gotówkowych jest bardzo niska, a jakość obiegowa jest sprawdzana ręcznie.

Eurosystem określi szczegółowy zakres dostarczanych informacji w pierwszej połowie 2005 r., po konsultacjach z sektorem bankowym.

Instytucje kredytowe i inne podmioty zawodowo zajmujące się obsługą gotówki umożliwią krajowym bankom centralnym przeprowadzenie w użytkowanych urządzeniach testów systemów w celu weryfikacji funkcji sprawdzania autentyczności i jakości obiegowej (w uzasadnionych przypadkach) oraz identyfikacji klienta (w urządzeniach obsługiwanych przez klienta). W trakcie weryfikacji krajowe banki centralne mogą również skontrolować zasady dotyczące użytkowania tych urządzeń, późniejszej obsługi sortowanych w nich banknotów, jak również (na zasadzie próby losowej) sprawdzania jakości obiegowej przez wykwalifikowanych pracowników. Jeśli w trakcie inspekcji KBC stwierdzi jakiegokolwiek nieprawidłowości, instytucje kredytowe i inne podmioty zawodowo zajmujące się obsługą gotówki podejmą niezbędne działania w celu zapewnienia zgodności z przedstawionymi tu ramowymi zasadami, w najszybszym możliwym terminie. Jeżeli weryfikacja systemów ujawni, że określony typ urządzenia do obsługi banknotów nie wykrywa wszystkich aktualnych rodzajów fałszyfikatów, dana instytucja niezwłocznie przeprowadzi aktualizację wszystkich urządzeń tego typu. Ponadto Eurosystem zobowiąże producentów do poinformowania wszystkich swoich klientów o dostępnych aktualizacjach urządzeń.

3 WPROWADZENIE W ŻYCIE

Nowe zasady ramowe zostaną wprowadzone w życie na szczeblu krajowym w najszybszym możliwym terminie, nie później niż do końca 2006 r. Do czasu wdrożenia niniejszych zasad przez krajowe banki centralne obowiązywać będą dotychczasowe przepisy lub porozumienia krajowe, jak również dotychczasowy kształt stosunków z krajowymi podmiotami zajmującymi się obsługą gotówki. Z chwilą wdrożenia niniejszych zasad na poziomie krajowym rozpocznie się dwuletni okres przejściowy przeznaczony na dostosowanie procedur i funkcjonujących dotychczas urządzeń do nowych wymogów przez instytucje kredytowe i inne podmioty zawodowo zajmujące się obsługą gotówki. Okres przejściowy nie może jednak trwać dłużej niż do końca 2007 r. Instytucje kredytowe i inne podmioty zawodowo zajmujące się obsługą gotówki, które nie zdecydują się powtórnie wprowadzać banknotów do obiegu będą nadal miały możliwość zaopatrywania się w banknoty euro w krajowym banku centralnym, na zasadach określonych przez dany KBC.

Niniejsze zasady zastępują warunki ogólne Eurosystemu dotyczące użytkowania przez operatorów urządzeń do przyjmowania i wydawania gotówki pracujących w obiegu zamkniętym oraz automatów wrzutowych, przyjęte przez Radę Prezesów w dniu 18 kwietnia 2002 r., natomiast nie wpływają na warunki dotychczasowych umów dotyczących tych urządzeń.

© Europejski Bank Centralny 2005

Adres: Kaiserstrasse 29, D-60311 Frankfurt am Main, Niemcy

Adres do korespondencji: Postfach 16 03 19, 60066 Frankfurt am Main, Niemcy

Telefon: +49 69 1344 0;

Internet: <http://www.ecb.int>;

Fax: +49 69 1344 6000;

Telex: 411 144 ecb d

Wszystkie prawa zastrzeżone. Zezwala się na wykorzystanie do celów edukacyjnych i niekomercyjnych pod warunkiem podania źródła.

ISBN 978-92-899-0091-1 (internet)

